

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

§ 50

Pirkanmaan hyvinvointialueen IKI2035 -ikäihmisten palvelujen kehittämishjelmaluonnos

21331/2023

Valmistelijat / lisätiedot:

Päivi Tryyki, JOHTAJA, paivi.tryyki@pirha.fi

Liitteet

- 1 IKI2035 ikäihmisten palvelujen kehittämishjelmaluonnos
- 2 Asumisen käsitteiden määrittelyä

Perustelut

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman kärjen ” Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut” useampaa alatavoitetta on valmistelu kokonaisuudessa nimeltä IKI2035 Ikäihmisten palvelujen kehittämishjelma vuoteen 2035. Kehittämishjelmassa nivotaan yhteen useampia strategian alatavoitteita, jotta toimeenpano muodostaisi selkeän ja eheän kokonaisuuden nimenomaan ikäihmisille järjestettävien palvelujen osalta.

IKI2035-kehittämishjelman tavoitteet

IKI2035-kehittämishjelman keskeinen tavoite on toiminnallisesti ja taloudellisesti kestävä palvelurakenne, johon pyritään viiden kehittämisen kärjen avulla. Kehittämisen kärkiä ovat:

1. Neuvonnan, ohjauksen ja matalan kynnyksen palvelujen vahvistaminen

Neuvonnan ja ohjauksen ammatillista tarjoamaa vahvistetaan. Arviointiprosesseja kehitetään palveluratkaisujen oikea-aikaisuuden ja yhdenvertaisuuden varmistamiseksi.

2. Kotona asumista tukevien palvelujen vahvistaminen

Asumista tutussa ympäristössä tuetaan entistä vahvemmin kehittämällä kotiin annettavia palveluja, kuntoutusta sekä lyhytaikaishoitoa ja kuntouttavaa päivätoimintaa. Teknologian käyttöä lisätään palvelutuotannossa asiakastarpeiden mukaisesti.

3. Palvelurakenteen keventäminen

Asumispalvelujen rakennetta kevennetään palvelujärjestelmän kestävyuden turvaamiseksi. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen kysyntää hillitään laajentamalla yhteisöllistä asumista merkittävästi tähän palveluun soveltuvissa asiakasryhmissä sekä tukemalla omais- ja perhehoitoa. Laitoshoito puretaan.

4. Integraation vahvistaminen yhdyspinnoissa

Erilaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteentoimivuutta parannetaan ikääntyneille keskeisissä palvelu- ja hoitopoluissa. Lisäksi kehitetään monituottajuutta ja kumppanuuksia mm. kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

5. Vaikuttavat teknologiaratkaisut

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

Teknologian hyödyntämistä edistetään sekä palvelutuotannossa että asiakkaiden keskuudessa. Uusia ratkaisuja ja käyttöönoton tukea tarjotaan asiakastarpeiden mukaan. Lisäksi kehitetään digitaalisia palveluja ja tiedolla johtamista.

IKI2035-kehittämishjelman laatiminen

Ohjelmaa on rakennettu virkajohdon alaisuudessa konsulttiyhtiö Nordic Healthcare Groupin (NHG) ollessa valmistelun tukena. Ohjelman työstämiseen on osallistunut ikäihmisten palveluista asiantuntijoita ja ohjelman sisältöjä on työstetty myös useammassa työpajassa. Valmistelussa on käytetty pohjana laajasti avoimen datan tilastotietoja mm. THL, Tilastokeskus, Sotkanet, Kela. Nykytila-analyyseihin pohjana on lisäksi käytetty poikkileikkausdataa Pirhan omista tietojärjestelmistä.

Nykytilan kuvaus ja muutospaineet

Ikäihmisten palveluiden toimintaympäristö on murroksessa johtuen niin lainsäädännössä viime vuosina tehtyjen muutosten, henkilöstön saatavuuden vaikeutumisen, palvelutarpeiden kasvamisen kuin kustannusten kasvunkin takia.

Lainsäädännössä tapahtuneista muutoksista vuonna 2021 voimaan tullut asiakasmaksuasetus siirsi kustannusvastuuta palveluiden käytöstä merkittävässä määrin asiakkailta palvelun järjestäjälle. Henkilöstömitoitusta asumispalveluiden piirissä on kiristetty vaiheittain samalla eriyttäen välillinen ja välitön asiakastyö toisistaan, jolloin tosiasiallinen vaadittu henkilöstömäärä/asiakas on kasvanut suuremmaksi kuin mitoituksissa ilmoitettava luku, joka on 1.4.2023 lähtien ollut 0.65 työntekijää/asiakas. Riittävää määrää henkilöstöä vakituisiin työsuhteisiin sekä sijaistuksiin ei ole ollut riittävästi saatavilla, mikä on johtanut kalliin ja osin epätarkoituksenmukaisen vuokratyövoiman käytön voimakkaaseen kasvuun. Alalta eläköityvien määrän kasvu ja alalle hakeutuvien määrän lasku yhdessä aiheuttavat sen, ettei riittävää määrää henkilöstöä ole saatavilla vastaamaan kasvaviin palvelutarpeisiin nykyrakenteessa.

Ikäihmisten määrä kasvaa voimakkaasti, yli 80-vuotiaiden osalta absoluuttinen kasvu vuoteen 2035 mennessä on väestöennusteen mukaan 69 %. Lukumääräisesti tämä tarkoittaa Pirkanmaalla kasvua nykyisestä reilusta 31 000:sta lähes 53 000:een. Palvelutarpeen näkökulmasta yli 80-vuotiaista noin joka kolmas käyttää säännöllisesti ikääntyneille tarkoitettuja sosiaalipalveluja, jolloin palvelun tarvitsijoiden määrä kasvaa nykyisestä merkittävästi.

Ikäihmisten palvelujen kustannuksia ovat kasvattaneet henkilöstömitoituksen kasvu ja palkkaratkaisut, mm. palkkaharmonisaatio, yleinen inflaatio ja yleinen kustannustenkasvu mm. polttoaineissa ja elintarvikkeissa sekä yksityisen ostopalvelutuotannon hintojen nousu. Ilman kustannusten kasvua hillitseviä toimia ikäihmisten palvelujen kustannusten ennustetaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2035 mennessä nykyisestä.

Palveluiden verkoston tavoitetila ja johtopäätökset

IKI2035-ohjelmassa palveluita kehitetään alussa mainittujen viiden kehittämisen kärjen kautta, joihin sisältyy monikanavaisen palveluverkon vahvistaminen. Monikanavaisessa palveluverkossa palveluita voidaan toteuttaa niin fyysisissä toimipisteissä, liikkuvina palveluina, digipalveluina kuin erilaisin teknologisin

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

---

ratkaisuin. Kustannusten kasvun hillitsemisessä keskeisessä roolissa tulee olemaan palvelurakenteen keventäminen erityisesti koskien hoivaan liittyviä asumisen ratkaisuja.

Palveluverkon osalta fyysisten tilojen katselmus erityisesti ikääntyneiden erityisasumispalvelujen osalta on vielä kesken ja edellyttää mm. tilojen teknisen kunnan ja toiminnallisen arvion yhteensovittamista, edellä mainitun tilaselvityksen, käynnissä olevien rakennushankkeiden sekä yksityisen palvelutuotannon katselmuksen yhteensovittamista väestöennusteeseen perustuvaan palvelutarvearvioon. Lisäksi tuotantotapa-analyysit koskien erityisesti ikäihmisten ympärivuorokautista palveluasumista sekä yhteisöllistä asumista vaativat vielä työstämistä erityisesti oman tuotannon vertailukelpoisten tuotekohtaisten kustannusten osalta.

IKI2035-kehittämishjelma sisältää nykytilakuvauksen lisäksi arvioita tulevien vuosien kehityskulusta erilaisiin ratkaisuihin perustuen, kehittämisen kärkien osakokonaisuuksien kuvausta sekä vaikutusten arviointia. Ohjelmaa tulevat täydentämään palveluverkkotarkastelu sekä tuotantotapa-analyysit niiden valmistuttua.

Palveluverkkovalmisteluun liittyvä asukkaiden kuuleminen jatkuu muun muassa palautekanavan kautta.

Aluehallitus on käsitellyt IKI2035 ikäihmisten palvelujen kehittämishjelmaluonnosta kokouksessaan 18.9.2023.

Liitteinä IKI2035 ikäihmisten palvelujen kehittämishjelmaluonnos ja asumisen käsitteiden määrittelyä.

Ehdotus

Esittelijä: Taina Niiranen

Henkilöstöjaosto päättää

- merkitä IKI2035 -ikäihmisten palvelujen kehittämishjelmaluonnoksen tiedoksi, sekä
- antaa kommentit aluehallitukselle.

Kokouskäsitely

Kuultiin asiantuntijana ikäihmisten ja vammaisten palvelulinjajohtaja Päivi Trykiä.

Jaosto pitää esitystä perusteltuna. Jaosto esittää, että jatkovalmistelussa huomioidaan seuraavat näkökulmat:

- Selvityksestä herää esiin henkilöstörakenteeseen liittyvä ehtojen tiukkuus (esim. turva-auttajat ja heidän kelpoisuusvaatimuksensa, yksilönsuoja, tietosuojan vaatimukset, mitoitus, henkilöstörakenne), Pirhan tulee vaikuttaa lainvalmisteluun/lainsäätäjän toimintaan.
- Oman henkilöstön työn houkuttelevuutta ja työnantajakokemusta parantamalla henkilöstöpulaa voidaan helpottaa ja vähentää vuokratyövoiman käyttöä. Vuokratyövoiman käyttö on kallista ja aiheuttaa työyhteisössä kuormitusta.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

- Henkilöstöjaosto korostaa, että henkilöstöä tulee kuulla ja osallistaminen sekä työhyvinvointi tulee varmistaa uudistuksen eri vaiheissa.
- Osana monituottajamallia, henkilöstöjaosto haluaa korostaa kolmannen sektorin asiantuntemusta ja työpanosta.
- Vaikuttavat teknologiapalvelut helpottavat/nopeuttavat henkilöstön työtaakkaa.
- Ennaltaehkäisevien palveluiden tulee jatkossa olla keskeinen osa palvelukokonaisuutta ja riittävästi resursoituja.

Merkittiin, että Klaus Myllymäki poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tiedoksi

Aluehallitus, Päivi Tryyki, Anni Vainionpää

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

Nähtävillä Pirkanmaan hyvinvointialueen verkkosivulla pirha.cloudnc.fi <pvm>

Otteen oikeaksi todistaa

Tampere
29.09.2023

Emilia Tomminen
HALLINTOASSISTENTTI

Tiedoksianto asianosaiselle

Päätös on lähetetty sähköpostitse <pvm>

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Pirkanmaan hyvinvointialue 29.09.2023 klo 09:18. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

Muutoksenhakukielto

§50

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (Laki hyvinvointialueesta 141 §).